

Standardizovaný biologický monitoring rybích přechodů

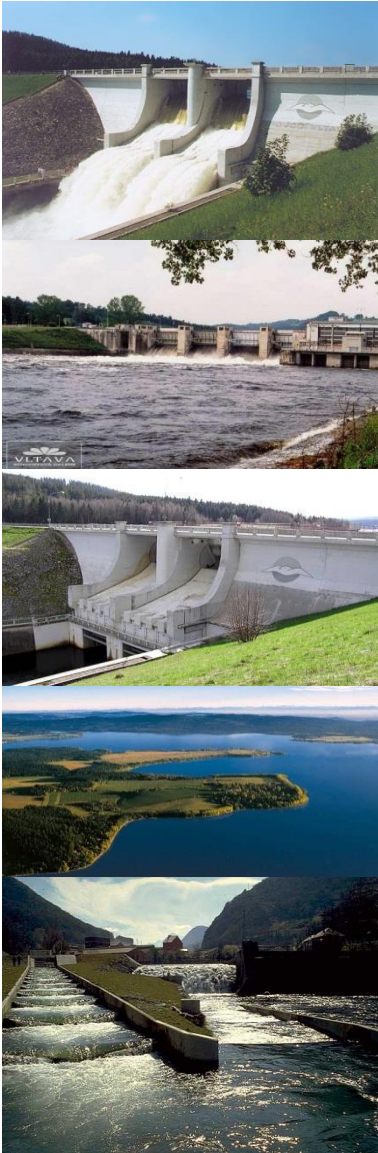

**Musil J.,
Barankiewicz M.,
Marek P.**

Email: jiri.musil@vuv.cz
mob. 420 702 202 962

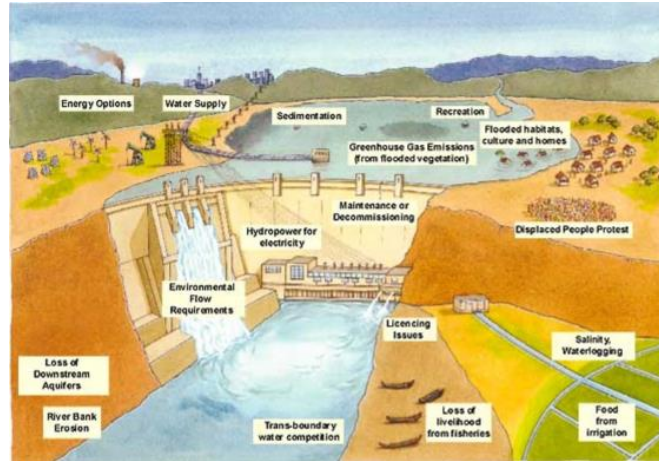

Ekologická průchodnost toku

Funkční výměna hmoty, energie a organismů (Ward and Stanford, 1995)

VS

- produktivita
- dynamika
- vodní společenstva

Ekosystémové procesy
Ekosystémová struktura

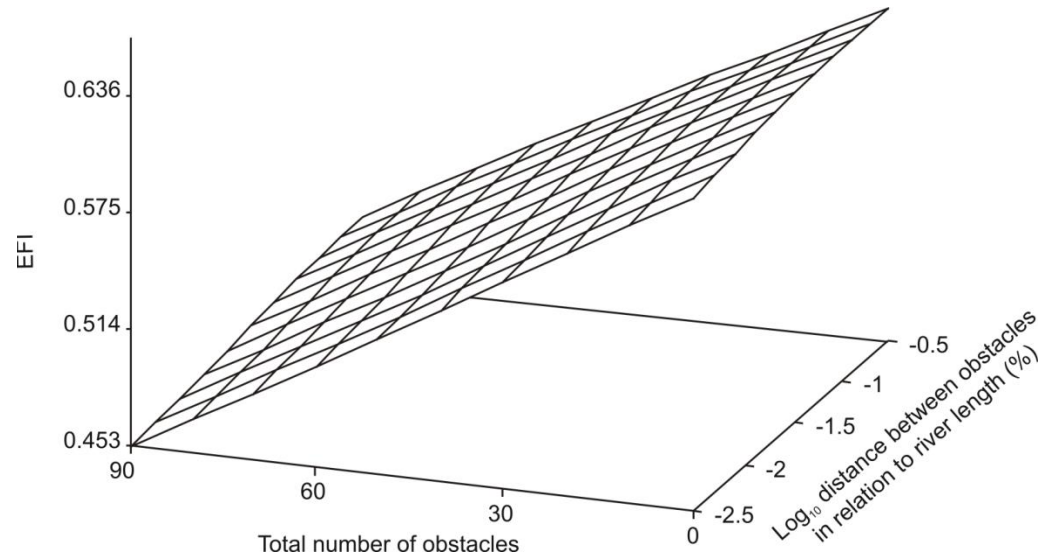
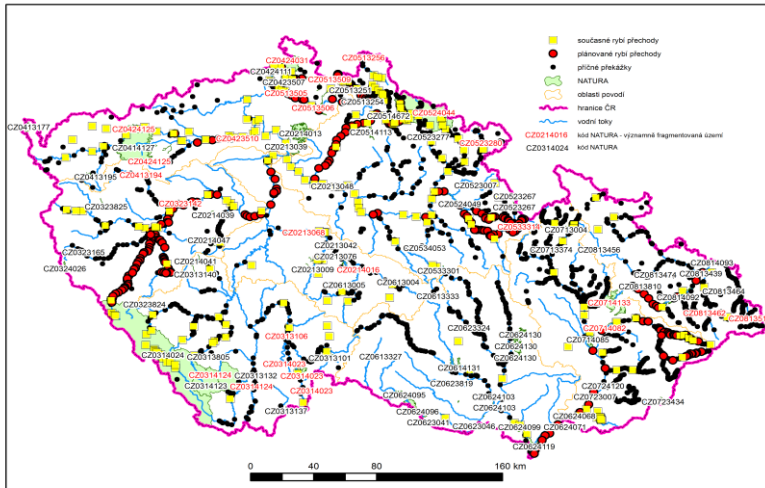

Ztráta biodiverzity
(e.g. Cowx et al., 2002)

> 74% říční sítě Evropy je ovlivněno fragmentací
(Nilsson et al., 2005)

Fragmentace vs rybí společenstva

Vztah mezi ekologickým stavem (biologická složka ryby) a prostorovou distribucí příčných překážek.

(Musil et al. 2012)

Biologický monitoring RP

???

Základní monitoring RP

(ověření funkce opatření)

Provozní monitoring

(kontrola funkce opatření)

Speciální monitoring

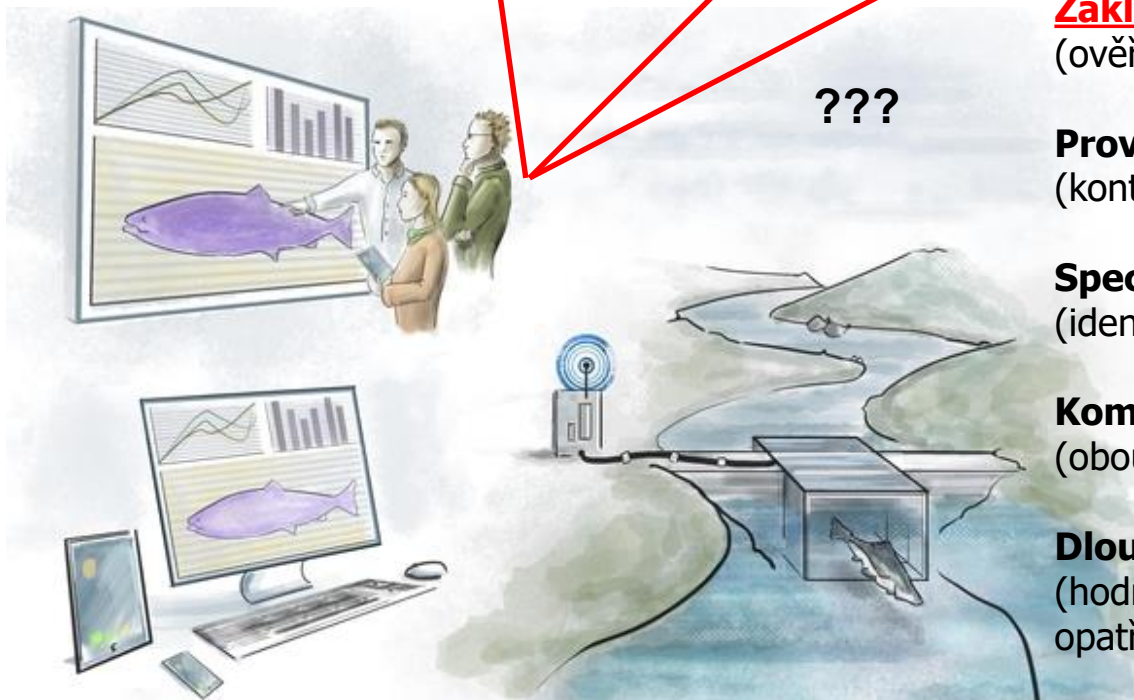
(identifikace problémů a návrh řešení)

Komplexní monitoring

(obousměrná migrace)

Dlouhodobý monitoring

(hodnocení strategie/managementových opatření, trendy v čase)

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

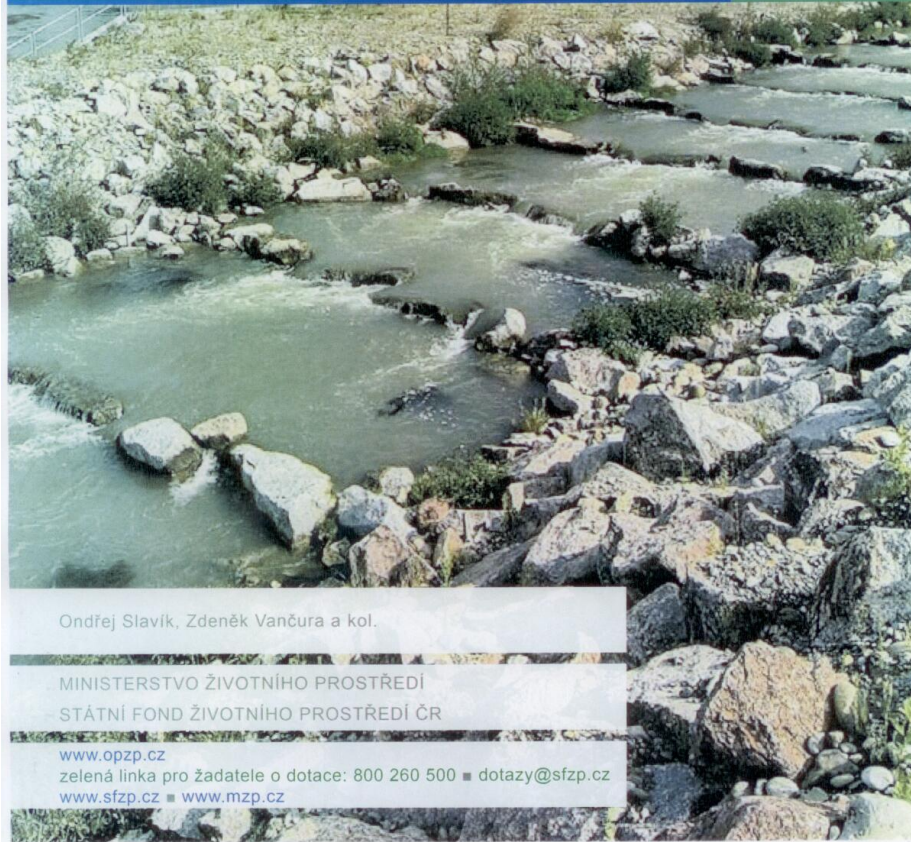

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Evropský fond pro regionální rozvoj

Pro vodu,
vzduch a přírodu

MIGRACE RYB, RYBÍ PŘECHODY A ZPŮSOB JEJICH TESTOVÁNÍ

Metodický postup pro návrh, realizaci a možnosti
testování funkce rybích přechodů pro žadatele OPŽP

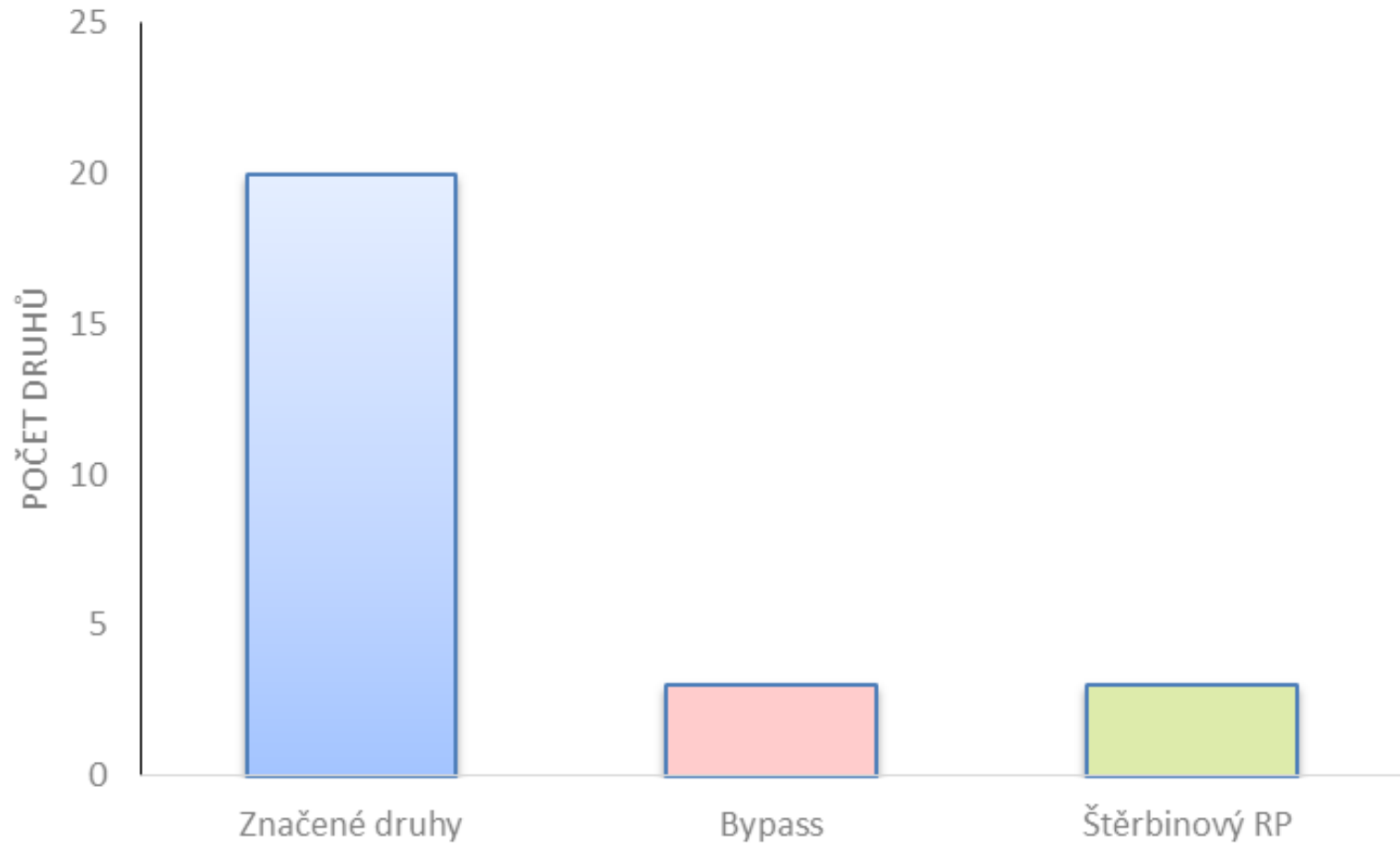
Ondřej Slavík, Zdeněk Vančura a kol.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
STÁTNÍ FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR

www.opzp.cz
zelená linka pro žadatele o dotace: 800 260 500 ■ dotazy@sfzp.cz
www.sfzp.cz ■ www.mzp.cz

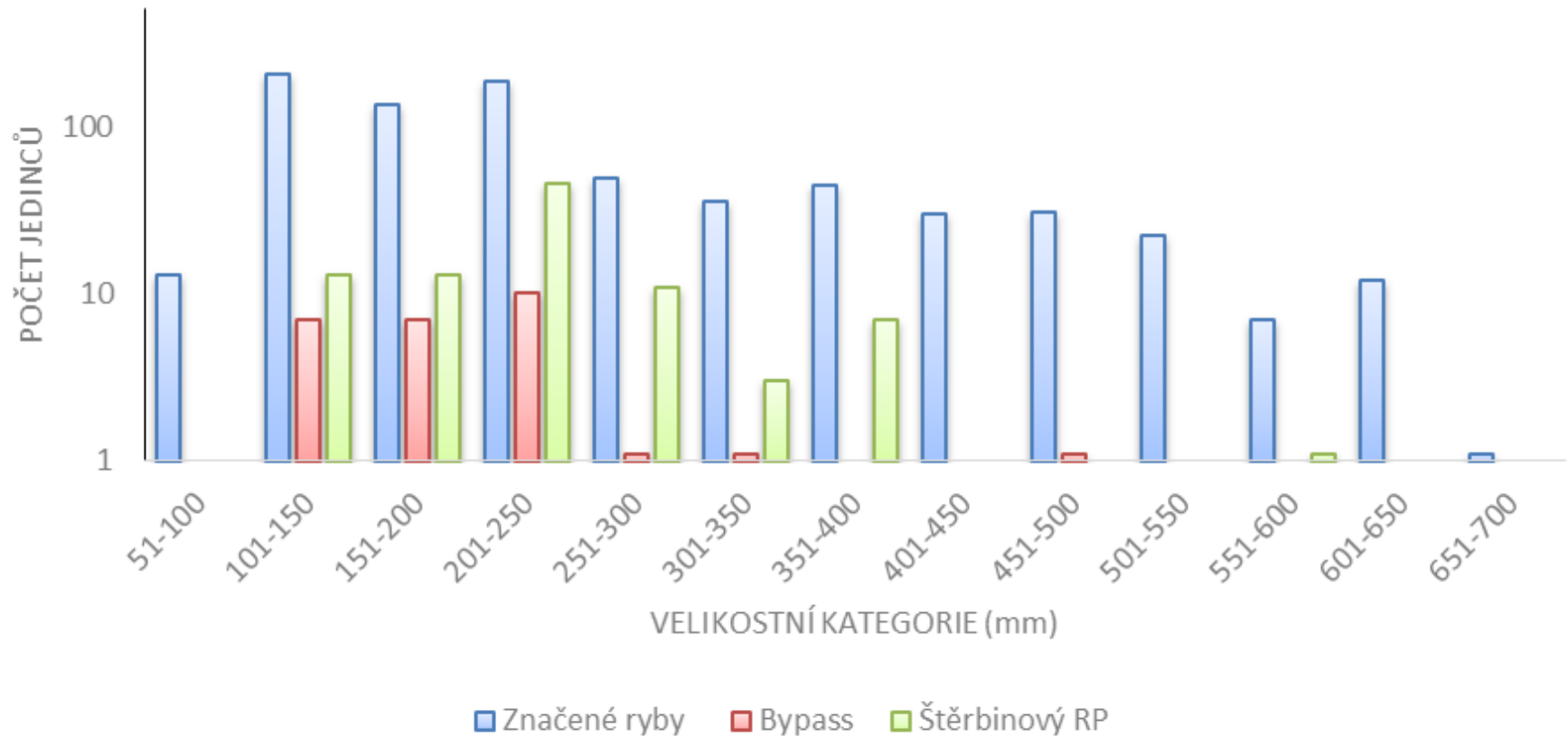
Základní parametry funkčnosti RP

1. Druhová selektivita RP

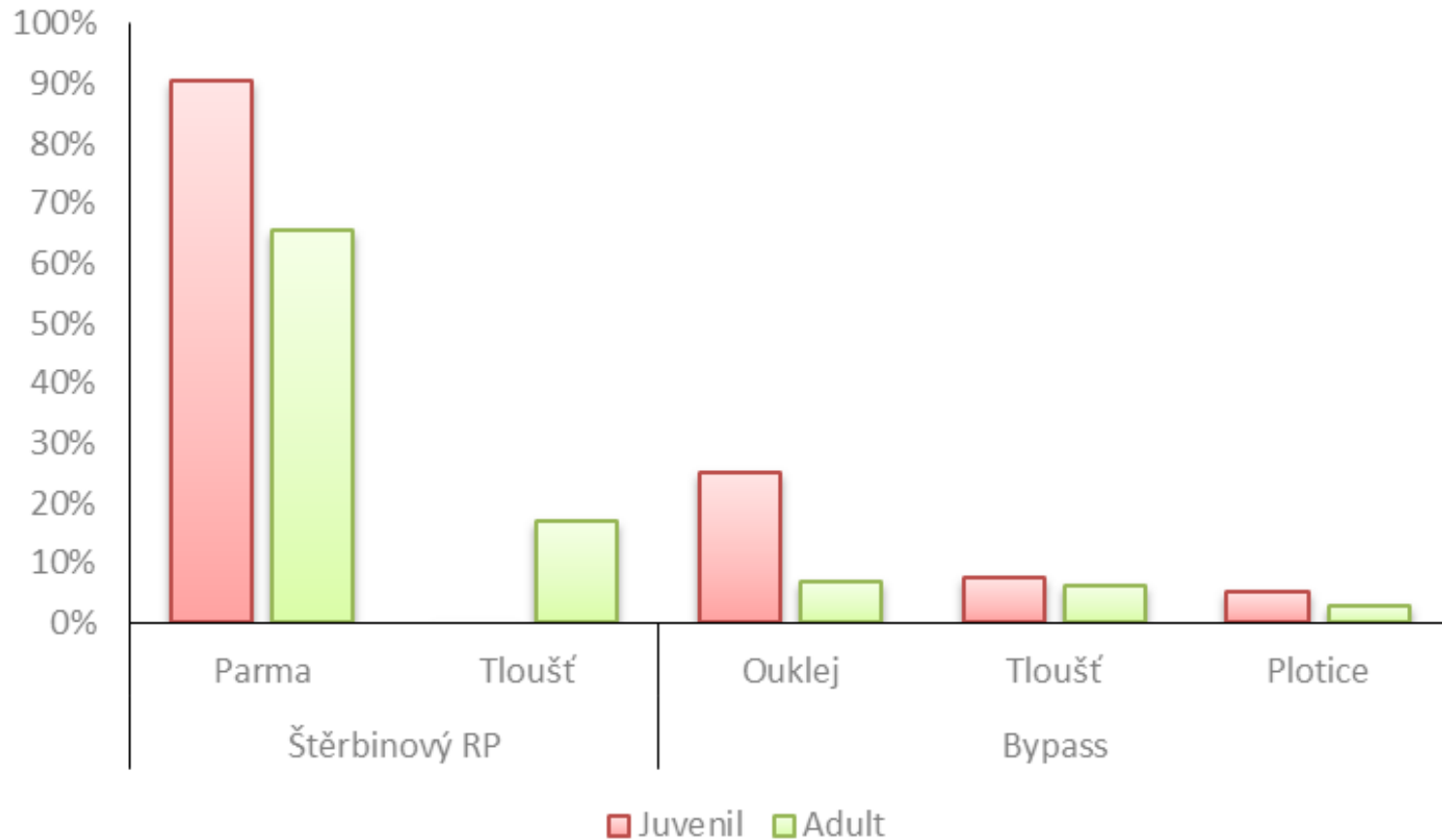
Základní parametry funkčnosti RP

2. Velikostní selektivita RP

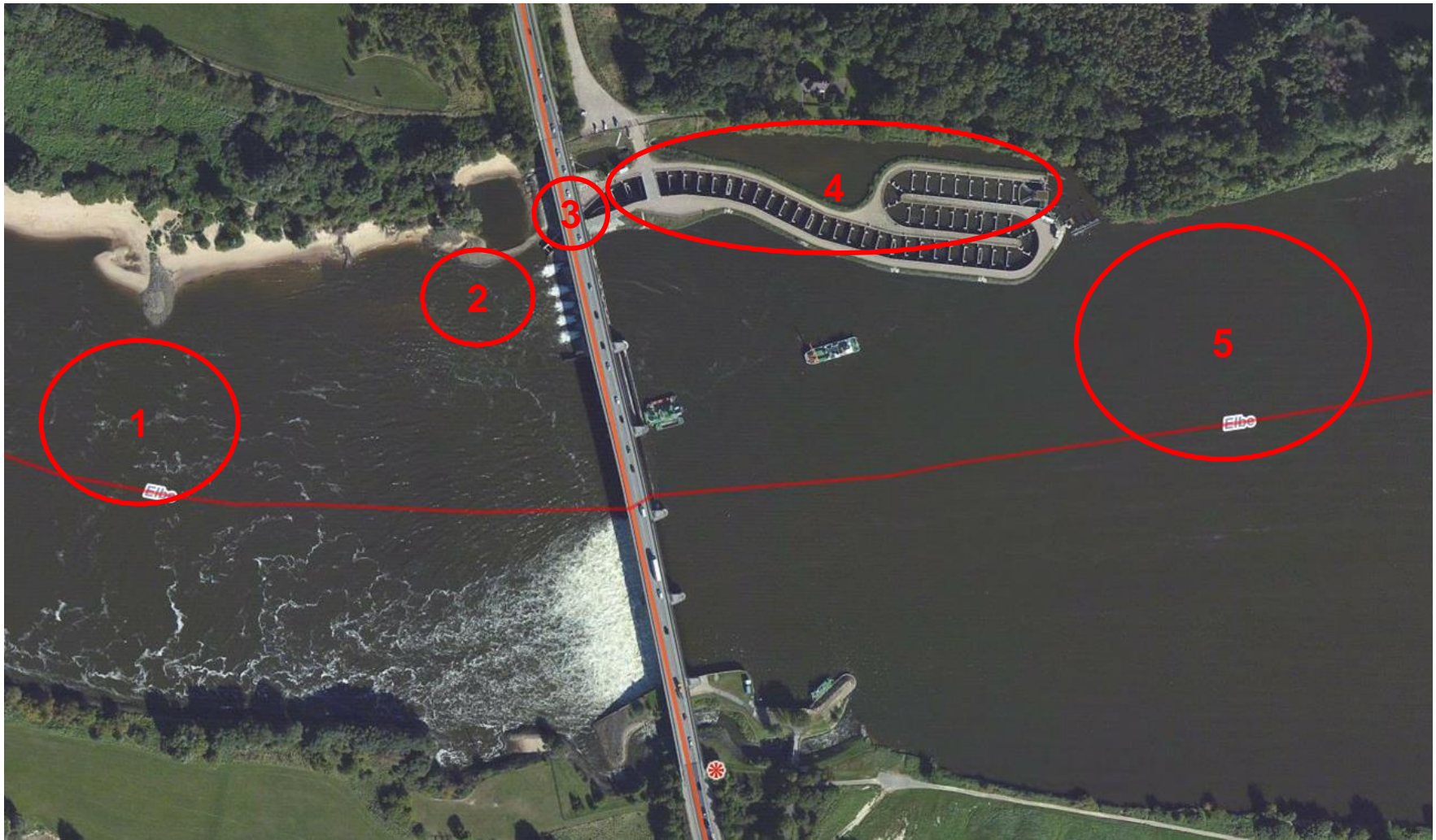

Základní parametry funkčnosti RP

3. Relativní migrační úspěšnost

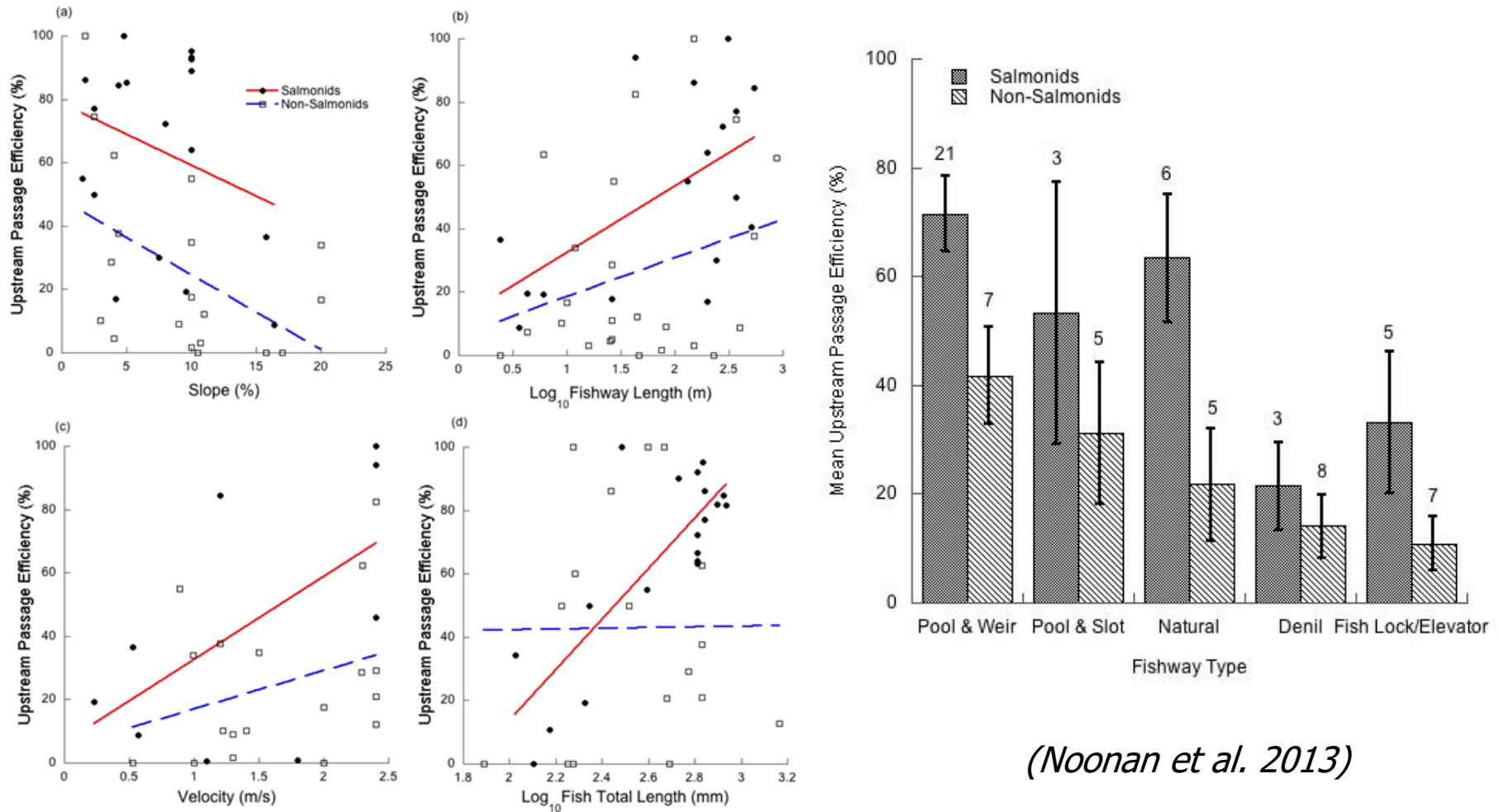

1 – motivace, 2 – navigace do RP, 3 - vstup do RP, 4 – průchodnost tratě RP, 5 - ekologické důsledky (reprodukce, predace, mortalita...)

(Castro-Santos a kol., 2009)

Standardizovaný biologický monitoring RP – proč?

(Noonan et al. 2013)

Kvantitativní monitoring vyžaduje aplikaci biotelemetrických metod

(Bunt a kol., 2011, Cooke a Hinch, 2013.....)

Standardizovaný biologický monitoring RP

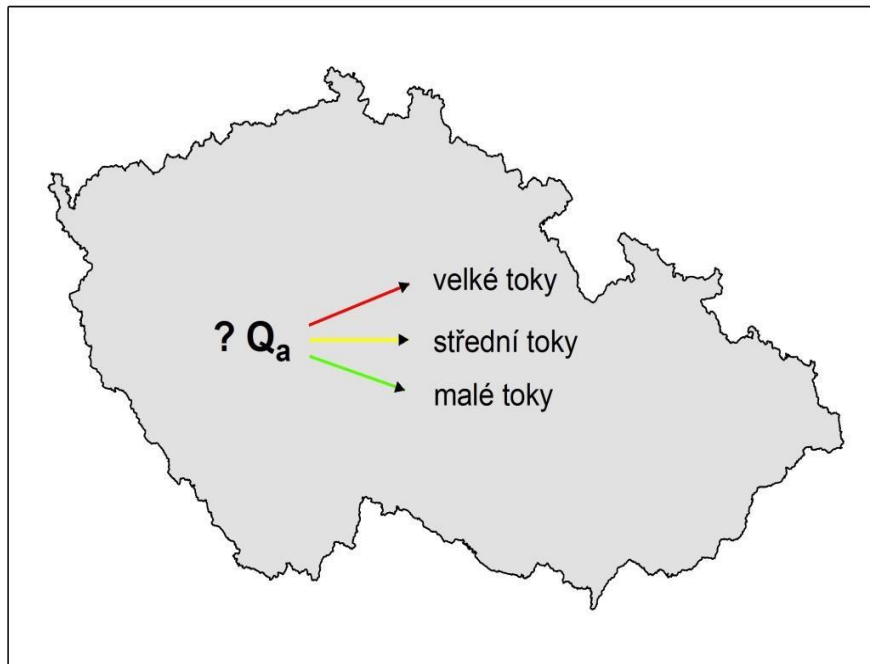
1. Ichtyologický průzkum

Standardizovaný biologický monitoring RP

2. Monitorovací metody

(A) Velikost toku

(B) Sledované proměnné

Základní parametry

1. Druhová selektivita - 2,3 (5,4)
2. Velikostní selektivita – 2 (3,5,4)
3. Celkový počet migrantů – 3 (5,4)

Migrační sekvence

1. Motivace - 1
2. Lokalizace – 1,2
3. Vstup do RP – 2,1
4. Průchod tratí – 2 (1)
5. Celková migrační úspěšnost - 2 (2,1)

(C) Výběr monitorovací metody: 1 – DT, 2 – RFID, 3 – bioskener, 4 – kamery, 5 - pasti

1. Digitální telemetrie – velké toky (střední, malé)

DT je v současnosti nejrozšířenější metodou, která poskytuje **podrobné** a **komplexní** individuální informace o chování migranta (před, při i po zdolání MP, habitat aj.)

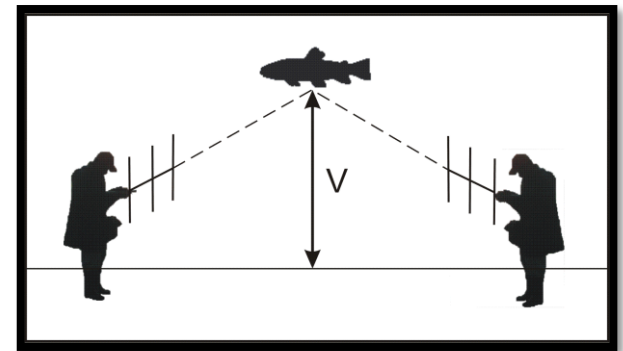
Radiová telemetrie

Akustická telemetrie

Motivace, lokalizace

- **indikátorové druhy**
- chování
- senzory (hloubka, teplota aj.)
- energetická náročnost a stres (**EMG**)
- dopady migrace na fitness (např. turbínová mortalita)
- návrh opatření (identifikace problematických míst - ATS)

(Cooke a kol., 2003, 2005, Breukelaar a kol., 2009)

2. RFID (PIT systém) – všechny toky

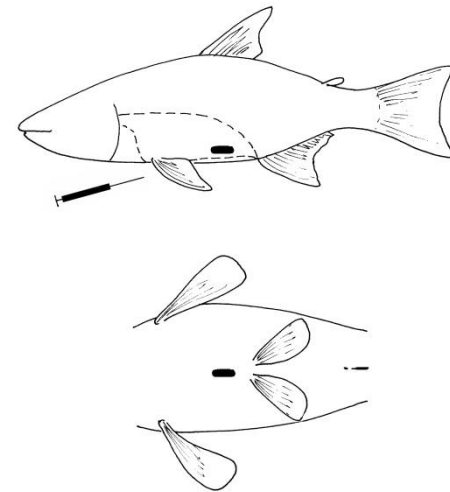
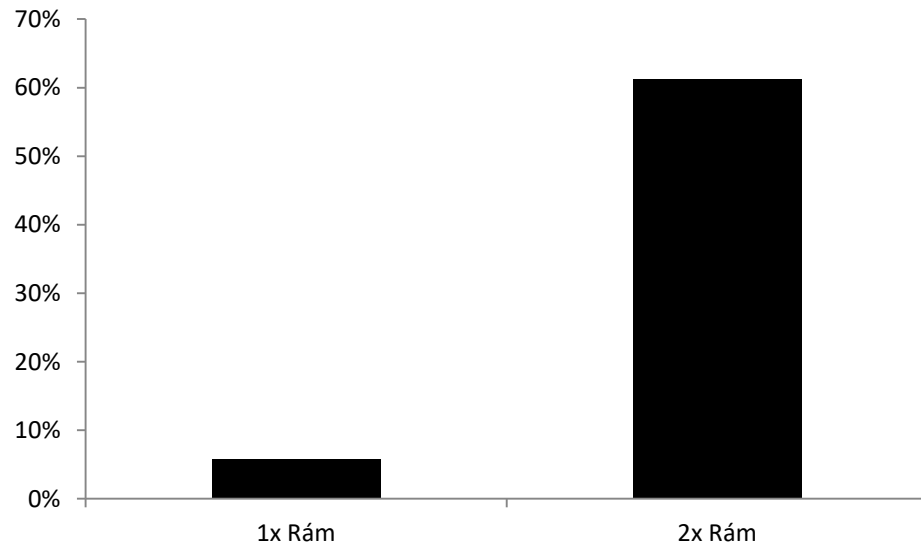
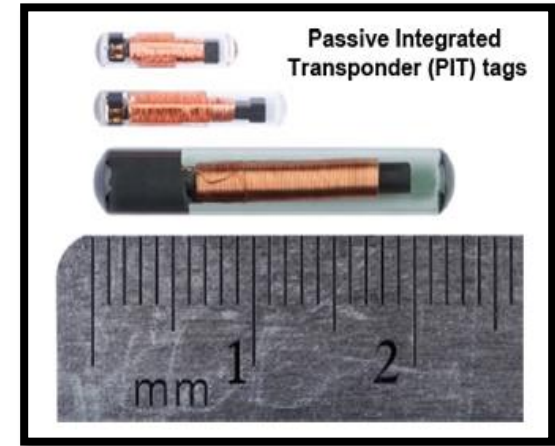
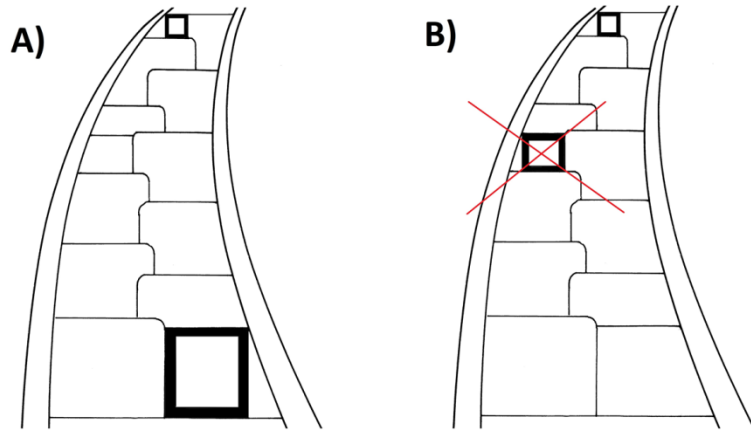
RFID je základní metodou monitoringu funkčnosti RP, která poskytuje kvantitativní hodnocení migrační úspěšnosti migranta.

Všechny parametry (**kromě motivace a celkového počtu migrantů**)

- neomezená životnost
- nízké náklady
- **možnost značení malých jedinců (3g) – juvenilní a adultní jedinci**
- návrh opatření - identifikace problematických míst tratě RP (např. Aarestrup et al., 2003)

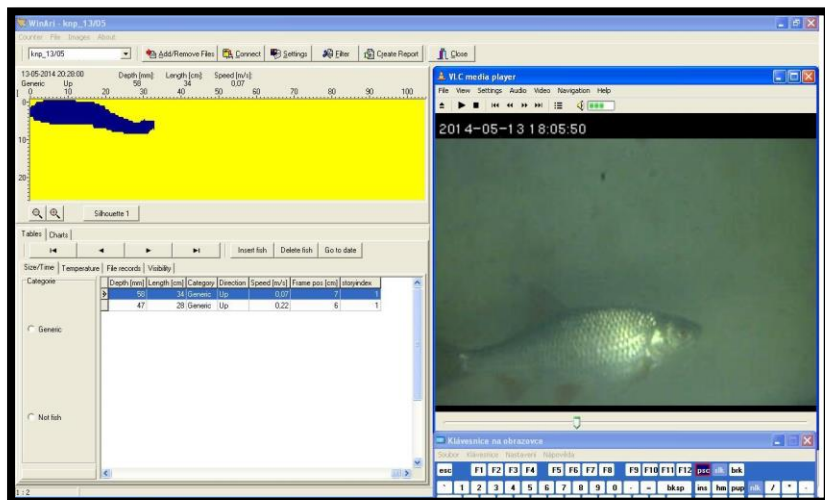
2. RFID

3. Bioskenery - velké toky (střední, malé)

Celkový počet migrantů (druhová a velikostní selektivita)

- kontinuální provoz, dálkový přenos dat
- silueta + video záznam - Riverwatcher (druhová identifikace, vzácné druhy...)
- návrh opatření - identifikace problematických míst tratě RP (např. Musil a kol., 2010, 2014)
- **bezkontaktní, neinvazivní metoda, dlouhodobý monitoring**

VAKI Ltd.

4. Kamerové systémy – (střední a velké toky)

Celkový počet migrantů (druhová/velikostní selektivita)

- obdobné aplikace jako bioskenery - limitní je průhlednost vody a náročnější zpracování dat
- **bezkontaktní, neinvazivní metoda, limitní je průhlednost vody**

4. Pasti - velké toky (střední toky)

Celkový počet migrantů, druhová a velikostní selektivita

- jednoznačná identifikace a přímé stanovení počtu migrantů
- využití pro značení ryb a odběry biologických vzorků
- vhodná metoda pro kalibraci bioskenerů a kamerových systémů (druhová identifikace, celé velikostní spektrum, vzácné druhy)
- **invazní a nákladná metoda**

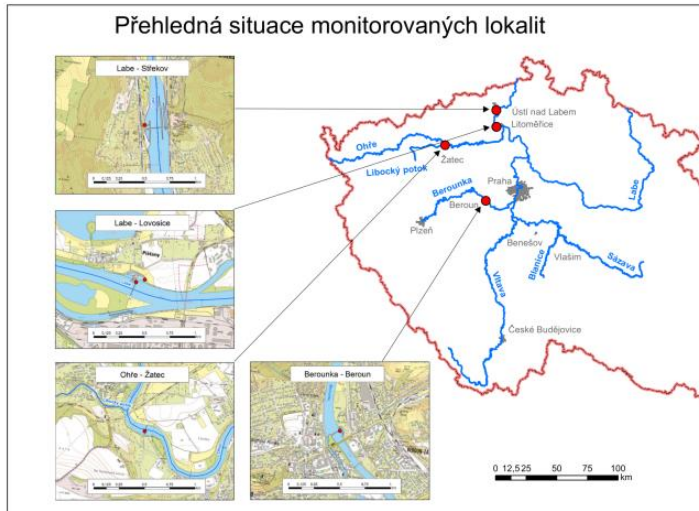

4. Pasti

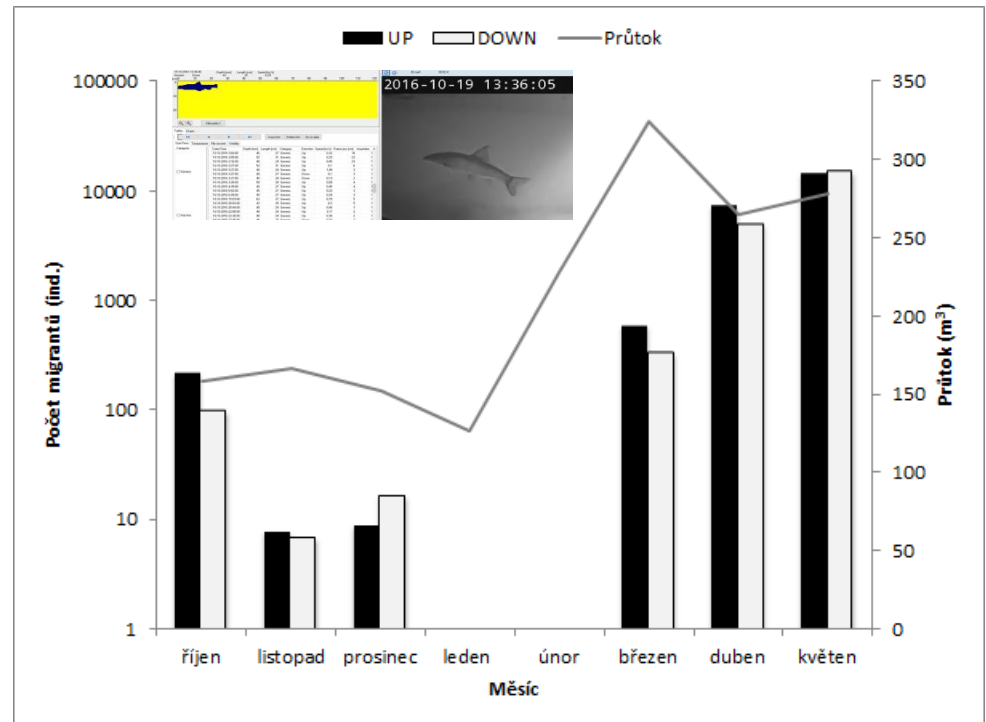

Příkladová studie – velký tok - VD Střekov

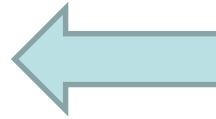
(Marek a Musil, 2018)

Standardizovaný biologický monitoring RP

3. Interpretace výsledků

$$M = 100 \times (\text{Npozorováno} / \text{KNznačeno})$$
$$L = 100 \times \text{Npozorováno} / \text{KNM}$$
$$V = 100 \times \text{Nvstup} / \text{NL}$$
$$P = 100 \times \text{Nvýstup} / \text{Nvstup}$$
$$T = 100 \times (\text{Nvýstup} / \text{KNznačeno})$$

1. Metoda odlovu ryb
2. Lokalita odlovu
3. Lokalita vypuštění
4. Časový aspekt
5. Značení ryb
6. Správná funkce MZ

RP by měl dosahovat 90 % migrační úspěšnosti pro všechny potamodromní druhy ryb a **pod hranicí 70% vyžaduje nápravná opatření!!!**

Standardizovaný biologický monitoring RP

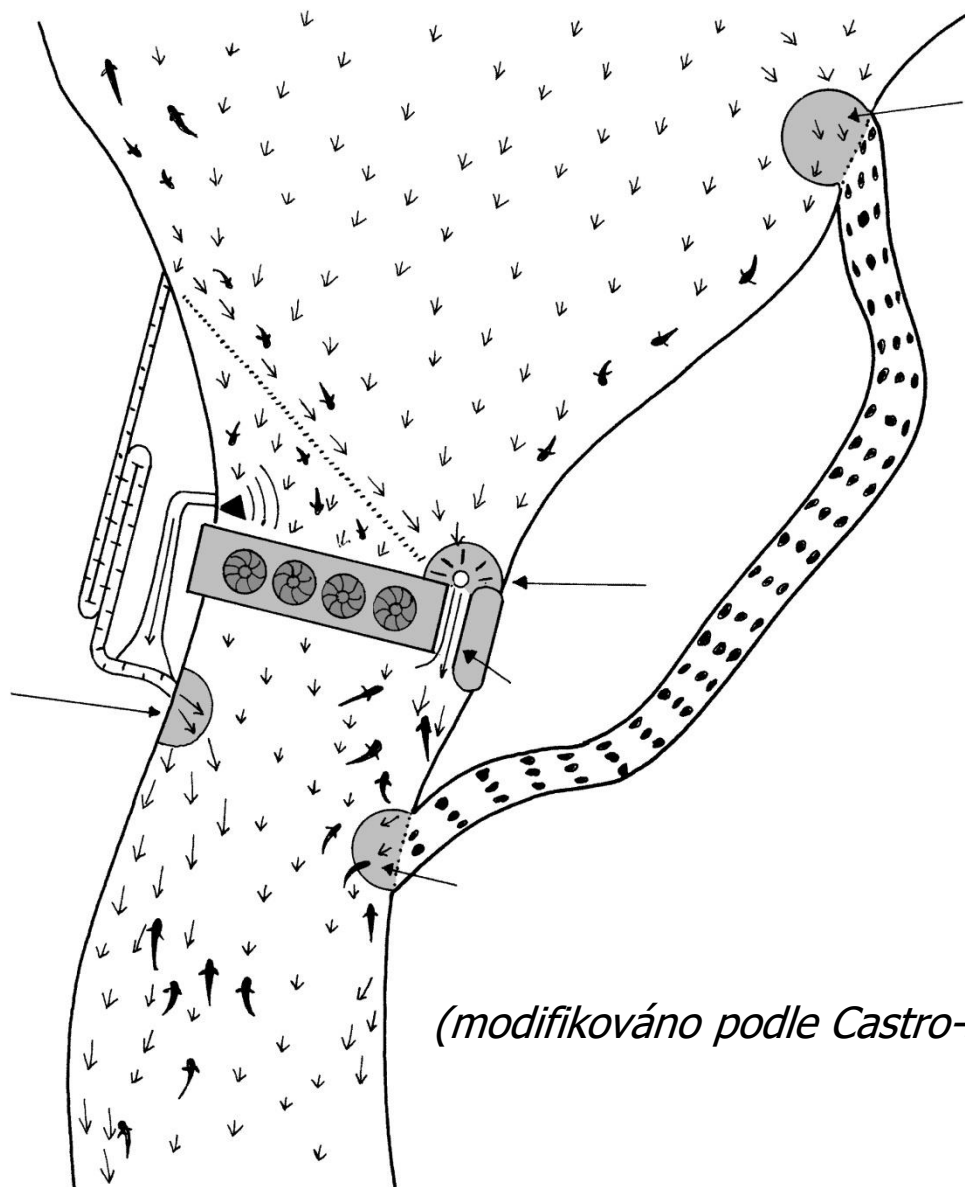
T A
Č R

2. veřejná soutěž programu na podporu
aplikovaného výzkumu ZÉTA

PID: **TJ02000236**

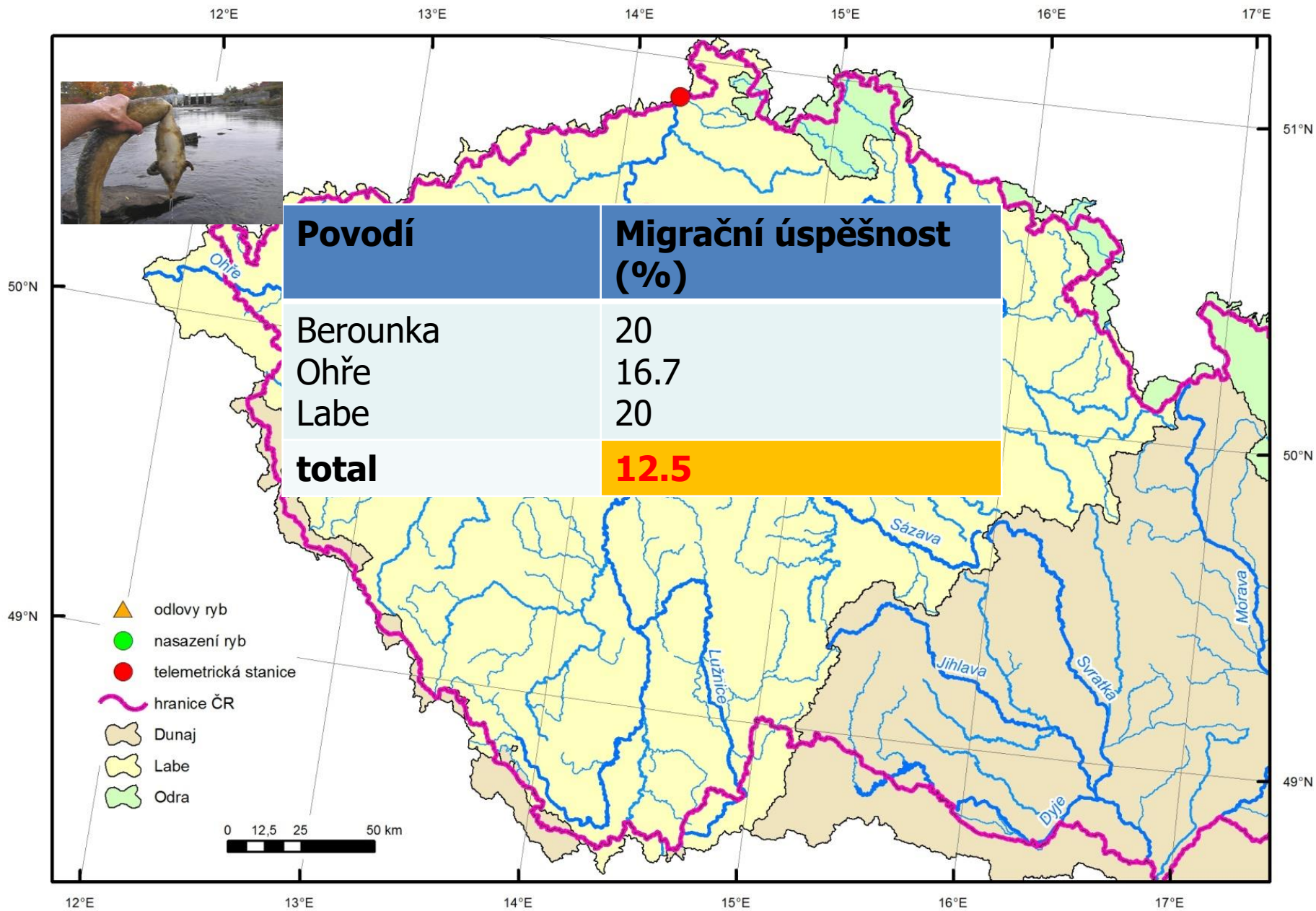
**Standardizované projekty na obnovu volné migrace ryb: webová aplikace od
podání žádosti po zhodnocení efektivity realizovaného opatření**

Požadavek na komplexní řešení obousměrné migrace

(modifikováno podle Castro-Santos a Haro, 2010)

Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR aktualizace 2014

Ministerstvo životního prostředí

Environmentální rizika provozu malých vodních elektráren ve vazbě na poproudovou migraci ryb a nápravná řešení

Jiří Musil, Tereza Barteková, Miroslav Barankiewicz

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

VÝZKUMNÝ ÚSTAV
VODOHOSPODÁŘSKÝ
T. G. MASARYKA
veřejný výzkumný ústav

Děkujeme za pozornost

CZ, Střekov

SRN, Gesthacht

Metodika vznikla v rámci řešení projektu Technologické agentury České republiky č. TA04020765.

©Autorem všech kreseb je Irena Vajgllová

©Fotky pochází z archivu Jiřího Musila, Mirosława Barankiewiczze a Terezy Bartekové